

FAZELE PROCESULUI CREATOR

„Oamenii ar fi mult mai creativi dacă li s-ar explica în ce constă, de fapt creativitatea”

(A. Haven)

(Începutul, v. nr. 4, 2006)

Iluminarea. Momentul iluminării (al inspirației sau al intuiției) reprezintă sclipirea unei clipe incandescente, unice și dramatice, care se pretează mai greu explicațiilor științifice. Iluminarea este laitmotivul prezent, inevitabil, în orice proces creator. De fapt, ea se referă la apariția bruscă a soluției pentru problema care frământă creatorul. Acest proces antrenează întreaga personalitate a individului într-un singur elan care erupe la suprafață într-o superbă eflorescență. De aceea, inspirația este o pendulare perpetuă, deopotrivă între urcușul intelectual și cel afectiv. A te lăsa mistuit doar de focul afectivității este tot atât de dăunător ca și de a te refugia sub umbrela glacială a inteligenței. Dozarea proporției dintre ele în și la momentul oportun, condiționează într-un mod semnificativ reușita procesului creator.

În legătură cu momentul concret, în care se produce iluminarea, soluția problemei apare întâmplător, adică într-un moment, în care ea nu polarizează explicit atenția creatorului. Sunt cunoscute cazurile lui Helmholtz, Edison, Poincare, Williams ș.a., care au avut revelația soluției în momentul de relaxare. Nu mai puțin interesante sunt cazurile de găsire a soluției în timpul somnului: Descartes, Hilprecht, Mendeleev ș.a. Rolul hazardului în creație este amplu comentat în legătură cu celebrele cazuri ale lui Arhimede (legea care-i poartă numele), Colomb, Galilee (legile izohronismului mișcărilor pendulului), Newton (legea atracției universale), Fleming (penicilina), Roentgen (razele X), Coandă (efectul cu același nume) ș. a. Aceste rezultate sunt, de fapt, rodul unor preocupări prealabil mai mult sau mai puțin intense, în care individul a stocat spre prelucrare un volum minim de cunoștințe. Hazardul este generos doar cu exploratorii neobosiți, care știu să-l sesizeze și să-l fructifice. De aceea Pasteur avea dreptate când avertiza că întâmplarea ajută numai o minte pregătită. De cele mai multe ori, în spatele clipei

binecuvântate, a inspirației se desfășoară luni, poate chiar ani istovitori de trudă, de îndoială și căutări.

Verificarea Verificarea este etapa care desăvârșește procesul creator, după excursul parcurs în studiile anterioare. Mai întâi această etapă presupune elaborarea, adică materializarea ideii într-un fapt explicit, perceptibil. Conținutul verificării presupune deopotrivă întruparea ideii furnizate de iluminare, cât și evaluarea ei. Pentru aceasta este nevoie de un proces lung, deseori dramatic, care încununează întregul efort creator. Verificarea este prin excelență o etapă activă în toate momentele sale, „o adevărată sărbătoare a intelectului”. Concretizarea ideii nu e niciodată o copie identică a originalului, prefigurată în imaginația creatorului, iar produsul creat tinde să se apropie de ideea ca atare, fără a reuși vreodată să o epuizeze. Aici este prezentă tendința spre perfecțiune a creatorului. Primul care decide momentul când opera sa poate trece pentru confruntarea cu publicul este înseși creatorul. După C. Rogers opera creatoare, în drumul ei către public, parcurge patru stadii: cunoașterea, convingerea, decizia și confirmarea. În concluzie, la acest ultim stadiu al creației, putem spune că verificarea este, în același timp, ancora și stimulentele, care-l va determina să se hazardeze într-un nou periplu creator. Traseul, pe care îl parcurge creatorul, de la firavele germinații ale începutului și până la momentul lansării operei sale, poate dura ani și ani. Se vorbește că descoperirea legii periodicității elementelor chimice s-a extins după cum urmează: stadiul de pregătire a durat 15 ani; descoperirea soluției a avut loc la 17 februarie 1869; prelucrarea s-a extins pe o perioadă de 3 ani, iar verificarea și afirmarea ei în știință - până la moartea autorului (aproximativ 30 ani).

Va urma

Rubrică susținută de Valeriu Dulgheru